

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:		Felelős szerkesztő:	Kiadótulajdonos:	Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
Egész évre . . . 12 kor.	Negyedévre . . . 3 kor.	BITTERMANN SÁNDOR.	BITTERMANN NÁNDOR.	a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
Félévre . . . 6 kor.	Egyes szám ára 20 fillér.			MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN.

Október hatodika.

Zombor, október 7.

A magyar nemzetnek gyásznappja, a honfiai kegyeletnek feketebetűs ünnepnapja október hatodika.

Évről-évre fájdalmas szívvel fogadjuk e napot, amely a soha el nem muló, soha feledésbe nem menő, keserű honfiai bánatnak évfordulója.

A haza szent szabadságaért, a nemzet boldogságaért élt-halt vértanuk napja ez. Ekkor szenvedett vértanui halált az aradi tizenhárom, ekkor halt dicső halált Schweidel József városunk szülőtte is. Átszellemült magas homlokán rést ütött az otromba golyó, elszállt a nemes lélek, lehullt a zörgő bilincs és ezzel mélységes mély gyász borult a letiport nemzetre. Kilenc bitófa, négy golyó. Egyszerre tizenhárom hős magyarnak szive szűnt meg dobogni és égni a hazáért. Hős lelkük elszállt, de emléküik itt él szívünkben; szeretett hazánk földjére hullott vérük lángoló hazaszeretetre tanit bennünket s míg magyar lesz e hazában, addig ez évfordulón mindenha ki fog nyilni a

szomorú emlékezés virága. Szent az ő emlékezetük s az lesz időtlen időkig.

*

Október hatodika volt a nemzeti létért való küzdelem fenséges befejezése. Nemzeti vértanuinak szereztek nekünk jogot az örök életre. A minden évben visszatérő szomorú emlékezetű gyásznapot, október hatodikát kegyelettel és szép ünneppel ülte meg városunk közönsége. Gyászbölgódisz hirdette a vármegyeháza erkélyén, két tornyán, a városháza mindkét erkélyén, a karmelita és plébánia templom tornyain; kitzítették a gyászbölgót az állami főgimnázium, a felsőkereskedelmi iskola, az elemi népiskolák, a kaszinó, olvasókör, pénzügyigazgatóság, posta épülete is, sőt több magánházon is láttunk gyászfátyallal borított nemzetiszínű lobogót.

Az istentisztelet.

Ragyogó őszi verőfény kedvezett ünnepünknek, amely ünnepi gyászmisével vette kezdetét. Az állami főgimnázium, a felsőkereskedelmi iskola ifjúsága, a Krump-féle magánpolgári leány-, a városi polgári fiu-, valamint a nőipariskola és a női kereskedelmi tanfolyam növendékei igazgatóik és tanáraik kíséretében vonultak a plébánia-templomba, ahol megjelentek az összes hatóságok, egyesületek és testületek képviselői.

A város tisztikarát Hauke Imre polgármester, a megyei tisztikart Vojnits István alispán, a bíróságokat dr. Eperjessy Béla

törvényszéki elnök, a pénzügyi tisztviselőket Fodor Mihály helyettes pénzügyigazgató, a vármegyei árvaszéket Scultéty Ferenc árvaszéki elnök, a függetlenségi pártot Mérő Ignác pártelnök, a tűzoltók testületét dr. Késmárky Béla főparancsnok, a postatisztviselőket Kraitz Lajos felügyelő, a 48-as honvédek küldöttségét id. Donoszlovits József vezette. Képviseletük magukat az összes zombori jótékony nőegyletek dr. Bruck Árminné és Wundszám Ida elnöknök vezetésével, ott volt a Tulipán-szövetség magyar védőegyesület küldöttsége is Jovánovits Leona elnöknő, a napközi otthon Bertolinó Sándorné elnöknő vezetésével. Testületileg, zászló alatt jelentek meg a kath. legényegylet és az ipartestület képviselői és a zombori kaszinó egyesületi és iparos dalárdák tagjai is. Végül teljes számban volt jelen a zombori tanintézetek ifjúsága tanáraik vezetése mellett.

Az istentiszteletet Fejér Gyula apát-plébános celebrálta dr. Kanyó Gyula, Mészáros Béla és Agatits Boldizsár káplánok fényes segédletével.

Az istentisztelet alatt a polgári kaszinó-egyleti dalárda Engesser Mátyás C-moll Requiemjét és a X. Pius pápa motu proprio-jával kiadott vatikáni javított korálnak megfelelő responsoriákat énekelt. Offertoriumra Marschall Béla Cherubini „De profundisát“ énekelt Tomesányi Aladár karmester orgona kísérete mellett.

A „BÁCSKA“ TÁRCÁJA.

A zombori műkedvelő fényképészek tanulmányútja a Szerémségben.

Irta: **Vértesi Károly.**
(Vége.)

Csikorogva nyílik meg a nagy kules fordulására a templom ajtaja. Maradjunk előbb a földön és halljuk, lássuk, mi van alattunk a földben, föld alatt. Ott is azok a hatalmasok vannak, akikről, mint az utolsó emberekről elmondhatjuk, hogy por voltak és porrá lettek, bármilyen nagy szerepet is játszottak, míg uralkodtak az emberek.

A kalugyer kegyelettel említi meg a nevét legelőbb I. Arsenije Csernojevits-nek, az ipeki patriárkának, ki 1690-ben, félve a törökök boszujától, menekülve 80.000 szerbet ide vezetett Szerbiából Szlavóniába. A II. Csernojevits Arszén is itt nyugszik, akiről azonban én semmit sem tudok, időm sem volt róla tovább kérdezni, de azért nyugodjék békében! Brankovits György szerb despota is itt lelt csendes nyughelyet hosszan-

tartó kényurasága után. Minden idő hosszú a népnek, ha kényur uralkodik felette. Itt van eltemetve a megölt (1868.) Obrenovits Mihály fejedelem anyja, Obrenovits Milos szerb fejedelem neje és mások, nagyok, többi között az indulatos természetű Milán szerb exkirály is, kinek a legszebb, köcsipkés, kettős kereszt sarkója van ezzel az egyszerű felirattal: Kraly Milan. Aki életében a pompát úgy szerette, megadták neki halálában is. A feliratos pántlikás koszorú sokasága van még a sarkóján.

Sok másról beszélt még a kalauzó szerzetes, történelemről és a fejedelmek családi életéről, Isaia Djakovits patriárkáról, aki Arszennel együtt jött be, továbbá egy sokszorosán átlőtt, foszlányos od Saka Bentzszlóról, de ezalatt fényképészeink szorgalmasan vették fel a képeket felülről, alulról, a szentélyből, 3 készülék is működött egyszerre és egymásután, jó terük, aratásuk volt. A kalugyer leveszi az oltárról a drágaköves nagykeresztet, melyet Milán ajándékozott a templomnak s annak egyik legnagyobb kincsét képezi. Ez is képre kerül több másfével. Szerettem volna tovább hall-

gani az érdekesen beszélő élő történelmet, de elvégezvén dolgukat a műkedvelők, hangoztatták, hogy nem történelmi adatokat jöttek gyűjteni s. t. b. menjünk már. Így jár az, aki fotografusok közé keveredik, no de menjünk hát, igaz, hogy ránk még elég vár, a szeptemberi napok is elég kurták már, nemsokára egyformákká lesznek az éjjel. Ne hogy tehát az éjjel, a fotografusok réme minket utólérjen, hallgattam a szavukra. Fel, fel tehát az emeletre, a régi és az újabbkori részekbe, a műkinesekhez, teremről szobába, mindakettőbe, folyosóról-folyosóra.

A képekkel diszitett nagy étkezőben lévő óriási asztalnak a kölapjára az 1782-ik évnél a száma van belevésve; nem műértőnek a munkája, csak olyan felesere.

A diszteremnek Natália királyné, a Milán után reaeső örököséből sok olyan emléktárgyat adott, mely neki nem kellett, u. m. Milán, Sándor, Milos, Mihályó, Lyubica és Drága arcképei. Drága arcképe olajba van festve, csakugyan szép volt. Egy másik életnagyságu kép a mindenféle képen szerenesétlen Sándor királyt ábrázolja. Fehér lapon fekete alak. A nagy fehér lapot és a képet

A felvonulás.

Az istentisztelet végeztével a megjelenetek impozáns menetben a Szabadság-téren levő Schweidel-szoborhoz vonultak. A menet élén Zomboresevits György a város díszzászlaját vitte Rákóczi-korabeli jelmezbe öltöztetett két apród kíséretében. Utána következett a főgimnázium, a felső kereskedelmi iskola, a városi polgári fiúiskola, a Krumpfélé magán polgári leányiskola és a női kereskedelmi iskola ifjúsága. Aztán a dalárdák tagjai, a nőegyletek képviselői, a városi és a megyei tisztikar, a hatóságok, hivatalok, intézetek, egyletek, társulatok és a függetlenségi párt következett. Végül az ünneplő közönség zárta be a menetet.

Az ünnepély.

A Schweidel-szobor környékét ez alkalomra nemzetiszínű zászlókkal, drapériákkal és árbocokkal díszítették fel izlésesen. A hatalmas ünneplő közönség a legnagyobb rendben helyezkedett el a szobor előtt felállított emelvény körül.

Az ünnepély bevezetéseképpen az egyesített kaszinó-egyleti és iparos dalárda elénekelt a „Szózat“-ot. Az éneket a közönség levett kalappal hallgatta végig.

Ezután Rác Soma főgimnáziumi tanár, az ünnepi szónok lépett az emelvényre és elmondta lendületes, költői szárnyalású, mely gondolatokkal bővelkedő, erős nemzeti érzéstől és hazafiságtól lelkesedő beszédét.

Rác Soma ünnepi beszéde.

Ünneplő gyülekezet! Mindössze két emberöltő választ el bennünket attól az időponttól, melyben a magyar nemzet szabadság-szeretete két fényes lapot irt az idők könyvébe; két fényes lapot, melynél szébbel, ragyogóbbal eladdig sem ő, sem e kerek világnak bármely más nemzete nem örökölte meg emlékezetét. Az egyik az emberi szabadság vértelen küzdelmét és diadalát, a másik a nemzeti szabadság véres tusáját és kinszenvedését hirdeti. Az egyik 1848, a másik 1849.

A szabadság hőseinek kor- és bajtársai közül, bármennyire gyériti is tiszteletre gerjesztő soraikat a kiméletlen idő, itt jár-kelek közöttünk még nem egy, mint a nagy kornak szózatosa emléke, mint a nagy tetteknek hiteles pecsétje. És mégis aki a szabadság imádatától felmagasztosult nemzeti lélek eme csodálatos megnyilatkozásának szemléletében

elmerül, álmélkodva eszmél magára: ébren van-e vagy álmodik? Klio márványa helyett nem Kalliope viasztáblái kerültek-e véletlenül kezébe? A való tények okleveleiben nem a költői képzelem űz-e tündéri játékokat vele? Mert amit a két lapról olvas, az oly mesésen nagyszerű, hogy inkább tetszik hős költeménynek, mint igaz történetnek.

Valóban, ünneplő közönség, az egyéni és a nemzeti szabadságért vitt utolsó harcunk a legfenségesebb hősköltemény, mit valaha nemzet vérről és vér nélkül szerezhetett. Rövid két esztendeje a nagy gondolatok, a nagy érzéseknek, a nagy cselekedeteknek oly káprázatos sorozata, mely felér egy hosszú évezred minden dicsőségének örökségével; egyes mozzanatait, melyek hullámhegyekként tornyosodnak ki az események rohanó áradatából, a hőskölteménynek megannyi remekbennél remekebb énekei.

Képzeltetni-e fenségesebb megnyitót a nagy országgyűlésnél, melyen a régi rendi Magyarország szinte pillanatok alatt önönmagát változtatja át népképviselési állammá? Mutathat-e fel más országnak nemessége olyan nemeslevelet, minőt a mi rendeink szereztek abban a törvénykönyvben, melyben a kiváltságos nemzeti jogok helyére az egyenlő polgári jogot, az államfentartó karok és rendek helyére az államalkotó nemzetet iktatták? Másutt a nemesség úgy élt, hogy meg kellett halnia, a mi nemességünknek maga kimondta halála lett új életének érdeme. A magyar nemes meghalt, hogy mint magyar polgár feltámadjon. És fel is támadt. És hamarosan bizonyosságot tett arról, hogy polgári sorban is új polgártársaival, régi jobbágyaival együtt ép oly rendíthetetlen pajzsa az alkotmányának, ép oly rettenthetetlen kardja a nemzetnek, mint volt nemes korában.

A fenséges megnyitót ugyanis nyomon követte a még fenségesebb küzdelem bonyodalma. A forradalmi szellem utolsó hullámgyűrűjének elsimulásaival az egységes birodalom ábrándján csüggő hatalom államesiny leple alatt eltépte a törvényt, melyet szentesített, megsemmisítette az alkotmányt, melyre felekedett, hogy lázadónak bélyegezhesse s haddal támadhassa meg a törvényt alapján rendezkedő nemzetet. Kossuth Lajos lelkes hívó szavára talpra állott a nemzet is. Gyermek, ifjak és öregek özönlöttek a toborzó zászlók alá s hozzájuk szegődtek a magyar alkotmányra felekedett hadsereg vitézei, köztük városunk szülötte, Schweidel József is. És megindult a törvény, jog és igazság harca a törvény-, jog- és igazságtipró önkény ellen. A lelkesedés szent heve hőskövé avatta a gyermekeket, félistenekké a hőseket s győ-

zelemről győzelemre szállva megtisztították a zsarnokság zsoldos hadaitól az országot.

Mindhiába. A leghatalmasabb önkény segítő jobbot nyújtott a szorongatott önkénynek s tenger hadával elárasztotta az ezer sebből vérző országot. Mint a végzet, kikezülhetetlen volt a gyászos vég: az igazság bukása s hőseinek martiriuma. A pákozdi, isaszegi, szolnoki, nagysarlósi, a száz meg száz dicsőség útja mind, mind az aradi Golgotához vezetett. A hősök, a félistenek érdemének jutalma a bitófa lett, vagy gúnykegyelemből golyó, mint Schweidel József.

De nem mondom tovább. Ki tudna a félistenek hősi küzdelmének és a vértanúk megdicsőítő halálának regőse lenni? Ki érezhetne magában erőt akkora nagyság és annyi fenség méltó hirdetésére?

Ki bátorságot, hogy a lelkesedés, az áldozatkészség, a halálmegvetés, az önfeláldozás ragyogónál ragyogóbb példákban világosson? Ki képességet, hogy a nagy példák elragadó erejét átköltse gyöngé szavába?

Nem, ünneplő gyülekezet, e nagyszerű nemzeti erő kifejtésnek még nem akadt méltó Homérosza s ki tudja, megszületik-e valaha. A korszakot alkotó két esztendőnek nagyszerűségét gyarló tolmácsok szava, mint az enyém, meg nem értetheti. Ugy kell, meg kell éreznünk magunknak a nagy tetteknek, magunknak a nagy példák ellenállhatatlan hatásából.

Ezért a hatásért ünnepezzük kegyelettel nemzeti tragédiáink szent napjait; ezért bontogatjuk hőseink és vértanúink bemohosult sírhalmait; ezért idézzük megdicsőült szellemüket; ezért szólaltatjuk meg igazságaikat, melyekért küzdöttek s melyeket vérükkel is megpecsételték.

Még mindig nem mondhatunk le példákjuk lelkesítő, bátorító, biztató hatásáról, mert az ő régi igazságaikért küzdenünk kell még ma is. *Recrudescunt vuluera*. Régi sebeink, alig hegednek egy kicsit, kiujulnak megint. Sisiphusként hengergetjük fel a hegynek igazságaink szikláit, de mikor már-már felértünk velük a tetőre, titkos és nyílt ellenségeink ádáz gyűlölete és irigysége visszalöki a mélységbe megint. Immár négyszáz esztendeje folyik ez a meg-megújuló meddő küzdelem, mert mindig akadnak álnok konkolyhíntők, kik a korona és a nemzet közé furakodva addig verik közéjük az éket, míg az ellenséges indulat határait nem távolodnak egymástól.

Volt idő, mikor tulnan és innen erősen hangoztatták a kívánságot, hogy a nemzet borítson fátolt Golgotáira. De lehet-e vajjon a feledés szálaiból olyan sűrű fátolt szőni, melyen keresztül ne törne a

több helyen átlukasztották a golyók, melyek a belgrádi konakban a hentes munkában repültek szerteszét. A képen a tolytonossági hibákat helyrehozták, a történelem azonban aligha fog tapasztalást találni... Brankovits György patriárka arcképe több helyen, az újét még nem láttam, de arcképekkel is úgy vagyunk mint az embereknek van, egyik csinál helyet a másiknak. A folyosón ökörszarvas fogások tűnnek fel a maguk eredetiségében.

A fűthető téli kápolnában a papi állások olyan szűkek, mint a színházakban szokott lenni az ülőhely.

A nagyon terjedelmes épületben a kincstár aránylag nagyon kis helyre van szorítva, mondjuk, egy közönséges szobára. Az asztalok és állványok között kevés ember is nehezen bír mozogni, pedig igazán szép és értékes, 100.000 koronát is megérő tárgyak vannak itt összezusfolva, melyek nagyobb helyen sokkal többet mutatnának, mert a holt kincsek között orosz császártól, éppen Nagy Pétertől vörös bársonyon aranyhímzéssel oltárterítő, egy cárnétól, Ljubica, Miloš szerb fejedelem nejének ajándéka, más ékköves tárgyak is vannak itt. Török szultán

ajándéka is. Egy dusan aranyozott nagy, ezüst serleget az üveges szekrény széles fája takarja el. Csak az veheti észre, akit figyelmzettnek rá. Másutt négyszázhusz éves papi templom-ruhák, felsők és alsók, kezdőbetűs, kézirat, megsárgult fóliánsokon evangéliumos könyvek a XIV., a XVI. századból. Mesteri ötvös munka díszkötések. Despota koronák, patriárka koronák igazgyönggyel és ékkövekkel, melyeknek itt-ott csak a hült helye van; kikaparták a gyöngyszemeket. Az emberek egymás szemét is kikaparják olykor. Meggyőződünk arról, hogy a régi, ugynevezett tisztas, becsületes korban is enyves volt az emberek keze.

Kard és csákó mellett templomi régi nagy gyertyatartók. Milán királynak a drága porcellán és fayence edényei közül is van jó egynehány és az ablakrésben egy nagy láda, melyben Milán király érdemrendjeit tartják, azokat, amelyeket kapott és azokat, amelyeket adott. Keresztek és pecsétnyomók abból az időből, mikor a szerb metropoliták itt tartották a székhelyüket.

A cimeres és pecsétes okmányok mutatasakor Samarjai Béla utitársunk érdeklődése

növekszik. Keresi a pozsegi nemesi levelüket, de nem találja. Majd egy másik tanulmányuton a szomszéd vármegyében folytathatja a keresést.

Mikor a vezető kalugyer legjobban belejött a történelmi elbeszélésekbe, akkor ismét mindinkább hátrálni kezdtek a társaim, mondván, hogy menni kell, a tanárnak holnap reggel már előadást tartani kell. Mindig az idővel gyűlik meg a bajunk s akik szívesen összejöttünk, szeretnénk néha, mondjuk ilyenkor megszabadulni egymástól, de nem lehet, nem engedni a becsület, egymásra máskor is szükségünk lehet.

Szívélyes bucsuvétel s fényképek ígérese mellett megköszöntük a szíves fogadást és tanulságos kalauzolás.

A fényképező szerszámokat, bocsánat az elhamarkodott kifejezésért, a fényképező eszközöket, kellékeket, előbb gondosan táskákba, azután kocsira rakva megindultunk hazafelé, viszontlátást ígérve a távlatban perzsumos apices látott Gergetegnek, Remetének.

Alig hagytuk el a zárda udvarát, kőfalát, jobbra fordulónál egy villám által ütött fának

bitófa iszonyatossága és a vértanuság fénykoszorúja? Avagy szöhet-e egy nemzet Penclope-lelke fátyolt a feledés szálaiból, mikor csak emlékezni tud, feledni nem tanították? Mikor minden, ami vele történik, csak szítja és nem hamvasztja az emlékezés paraszát? Mikor a felső elhatározásokban soha sincsen semmi, ami feledtetni bírna, ellenben igen sok, ami a nemzetet pillanatnyi hajlandósága és kedve ellenére is erőnek erejével rákényszeríti az emlékezésre? Hiszen legkisebb igazságunk megszólaltatása is válságok kútfeje s a válságok vége, ha kétségbeesett küzdelemben szállni nem akarunk, lemondás és áldozat. Hűségünk és szeretetünk vetéséből bizalmatlanságot és megalázást aratunk.

Lehet, lehet a jelennel elhalványítani a múltnak emlékét, sőt talán egészen ki is törölni a lélekből, csak hogy e lelki átalakulásnak megvannak a maga feltételei. Ha e feltételeket teljesítjük, az átalakulás szinte magától megy végbe; de ha e feltételek hiányoznak, nincs hatalom, mely kieroszakolhatná.

Aki azt akarja, hogy ne igyunk egy forrás vizéből, az mutasson vagy nyisson más forrást, melyből hév szomjúságunkat olthassuk. Anélkül hasztalan volna az óvó figyelmeztetés a viz tisztátalan, ártalmas voltára, sikertelen a büntetéssel való fenyegetés a tilalom áthágóival szemben, hiábavaló a fegyveres erő a vakmerők megfélemlítésére és céltalan a kut behányása az ér elrekesztése végett. A szomjúság, mely erősebb a tilalomnál és fegyvernél, hatalmasabb a bajtól és büntetéstől való félelemnél, minden akadályon keresztül gázolva újra megnyitná a kutat, csak hogy kintó tüzét olthassa.

Szakasztott ilyen a feledés lelki folyamata is. Hatalommal, erővel kikényszeríteni nem lehet; de önkényt megszállja a lelket, ha feltételei teljesülnek.

Ha az önkény négyszázéves politikája helyét az állandó alkotmánytisztélet politikája foglalja el, mely a korona hatalmának és fényének legfőbb biztosítékát a nemzet egységének nem megbontásában, hanem mennél szilárdabbá kovácsolásában, a nemzet jogos vágyainak nem elfojtásában, hanem kielégítésében, a nemzet anyagi és szellemi erőinek nem letörésében, hanem mennél teljesebb kifejtésében fogja keresni és találni; ha a jelennek igazságossága, ereje és fénye kiengecselteti a múltnak igazságtalanságait, gyöngeségeit és sötétségeit: akkor az elégedett, a boldog nemzeti lélek nem fogja úgy áhitani a golgotákat, hogy tobzódják a belőlük áradó megszentelt fájdalomban s e fájdalom szülte elkéseredéséből merítsen új erőt a további

roncsa tűnik szemünkbe. Évszázados vagy azonfelül lehetett az a fa — Matuzsálem. Kommosan égett volt az egész belseje, csak a törzs csontkaja maradt meg mintegy 3 méternyi magasságban. Mester-villám — nem aféle legény — üthette agyon a fát, alig lehet látni ilyen példányt.

Ami keblünkben is fergeteg dult, igazán sajnáltuk, hogy akkor kellett abbahagyni a tanulmányutazást, mikor az legérdekesebbnek mutatkozott, mégis egy társunk, aki nem a régiségeket, hanem a frisséget szereti, azt mondotta, hogy a látott és féltve őrzött kincseknél is többet ér, egy kevésbé őrzött szép kis fruska, Gora nélkül is.

Igaza van, a fényképészek hűen vetitenek, igazat beszélnek, magam is azt tartom, hogy egy rövid élet is többet ér, mint az örök enyészet. Csak hogy ilyen fruskákat, földnek gyöngyét, égnek kincsét nem láttunk mi egész utunk alatt sehoh sem s így valamiként ember által végzett minden dolog tökéletlen, azonképen a mi tanulmányutunk is így maradt befejezetlen.

küzdelemre; akkor a boldogabb idő megnyithat, ami nemzeti tragédiáinkban borzalmas s kidomborítja, ami felemelő bennök; akkor fejedelem és nemzet egyetértő kegyelettel a lelki nagyság példaadó erejét s a nemzetmegváltás szent áldozatát fogja tisztelni bennök.

Magyarok istene! Vértanuink érdemeért áldd meg végre e szebb idővel népedet, mely megbűnhődte már a multat és jövendőt!

A beszédet többször szakította meg a helyeslés és a tetszés moraja s annak befejeztével sokan üdvözölték a kitünő szónokot.

Trencsény Károly ódája.

Az éljenzés lecsillapodása után Trencsény Károly kereskedelmi iskolai tanár szavalta el ez alkalomra irt lendületes ódáját, melyet a közönség szintén megéljenzett. A szép költemény egész terjedelmében így hangzik:

Ha e szobor beszélne . . .

Ez érkebelben érző szív ha verne,
Ha szó fakadna e szobornak ajkán:
Kiket az életzaj nem tön siketté,
Állván e helyt nem csak ünnepponon,
Bizonylyan ily igéket hallanának,
Ha szó fakadna e szobornak ajkán:

„Mért állok itt hiu bálvány gyanánt?
— Rideg kövön rovátkolt ércdömög —
Az eszme bennem hogyha érthetetlen,
Mely a művésznak ihletett agyában.
Az ég sugallatára megfogant,
S a holt anyagból így életre vált . . .

Emelt homlokkal, összefont karokkal
Mért állok itt szilárd alapzaton?
— Nyugodt önértzetet sugárzik arcom,
S ki rátekin, azt bölcsességre inti;
Mig rendületlen elszántság jelül
Van érbe öntve bennem az erő.
Erővel így az értelem ha társul,
A szó, a tett akkor szép összehangzó;
S embert emberré az emel valóban.

Tekintsetek rám, s lássátok: mi voltam!
Ember csupán. Nem több. De az: egészen.
Félistenek a földön nem lakoznak.
Egész embert sokat szült már e hon,
Nehéz időktől hogyha terhesült.

A végzet úgy akarta akkor is . . .
Kiáltás lón: Veszélyben a haza! . . .
Segélyhívó szavára talpra álltunk,
Küzdöttünk érte rendületlenül,
— És meghaltunk, — hogy éljen a haza.

Édes dicsőség halni a hazáért.
S ki tartozását így leróta néki:
Baberra méltó az, nem cipruságra.
Komor borúra nyájas fény derül;
Hajnal hasad, lám, minden éjszakából;
Vigasztalan gyász sem ül a szívekre;
Azért örökké mért siratnotok!?
Bús requiem némuljon el! Hozsánát
Zengjen nekünk hálás emlékezet!

Így emlékezzetek meg rólam is!
És értsetek meg, értsetek valóban!
Ember valék, — e város hű szülötte,
Ember valék, — e hon igaz fia,
Érette élni, halni kész, örömmel.
Így nézzetek rám! S példámot követve:
Október őszén, március tavaszán
Méltóan akkor ünnepeltek engem.

Ezután a Schweidel-szobor megkoszorúzása következett.

Elsőnek Hauke Imre polgármester helyezte el a város koszorúját a szobor talapzatára, utána a vármegye koszorúját Vojnits István alispán, a zombori függetlenségi párt koszorúját dr. Donozlovits Vilmos, a Schweidel-család koszorúját Vértesi Károly, a Napközi Otthon egyesület koszorúját Husvéth Mariska urleány, a V. H. O. Sz. bácsmegyei választmányának koszorúját dr. Pataj Sándor, a bácsmegyei nőipariskola koszorúját Pletikoszits Ilonka, a magán polgári leányiskola koszorúját Ferencsik Magda, a női kereske-

delmi tanfolyam koszorúját Oláh Sarolta, a főgimnázium ifjuságának koszorúját ifj. Kovácsics Cézár, a kereskedelmi iskola koszorúját Bencze István, a városi polgári fiúiskola koszorúját Krausz Andor, a vasutasok koszorúját Ferenczy István és a kath. legényegylet koszorúját Magyarits Mihály tette le a szobor talapzatára.

Végül a dalárdák elénekelték a „Himnusz“-t, mire a közönség lelkes hangulatban szétoszlott.

Vármegyei közigazgatási bizottság ülése.

Bács-Bodrog vármegye közigazgatási bizottsága folyó hó 5-én Fernbach Károly főispán akadályoztatása következtében Vojnits István alispán elnöklésével tartotta meg rendes havi ülését a bizottsági tagok igen csekély részvételével. Az egyes szakelőadókön kívül Günther Ferenc közgazdasági előadó is részt vett az ülésen.

Az egyes ágazatokra vonatkozólag tudósításunk a következő:

Közegészségügy.

Sági Samu tb. főorvos jelenti, hogy a vármegye területén az általános közegészségügyi viszonyok az elmúlt hó folyamán kielégítőek voltak, bár a körmozgalom az előző havihoz képest valamivel élénkebbnek mutatkozott, mindamellett ennek keretén belül egy körnem sem lépett számaránya tekintetében uralkodó kórállapot gyanánt.

A légző és emésztő szervek bántalmái, részben pedig a hevenyfertőző betegségek léptek fel oly mértékben azonban, hogy a közegészségügyi hatóságok külön beavatkozására nem volt szükség.

A roncsoló toroklob 12 községben 125 esettel; ebből meghalt 16, ápolás alatt van 10, meggyógyult 99.

A vörheny 9 községben 57 esettel, amelyből gyógyult 31, meghalt 9, ápolás alatt 17.

A kanyaró 4 községben 47 esettel, ebből gyógyult 38, meghalt 4, ápolás alatt van 5.

A hagymáz 6 községben 57 esettel, meghalt 8, meggyógyult 18, ápolás alatt maradt 31.

A hökhurut Szilbereken és Magyarakanizsán 21 esettel, ebből 7 meggyógyult s a többi ápolás alatt maradt.

Ügyészség.

Popovits Aurél kir. táblai főügyész-helyettes jelenti, hogy a felügyelete alatt álló zombori kir. törvényszéki fogházban a rend és tisztaság példás, a felügyelet és biztonság kifogástalan, szökési eset nem fordult elő; az egészségi állapot, az élelmezés jó. A múlt hóban 40 letartóztatott volt és pedig: jogérvényesen elítelt fogházra 1, börtönre 15, fegyházra 13, államfogházra 1, felebbezés alatt álló vizsgálati fogoly 1, elítéletlen vizsgálati fogoly 9. Az apatini, hódási és kula járásbírósi fogházakban a rend, tisztaság és fegyelem kifogástalan.

Állategészségügy.

Illy György m. kir. főállatorvos jelenti, hogy az állategészségügy állása szeptember hóban kedvező volt, amennyiben a ragadós állati betegségek számban jelentékenyen csökkentek; így a veszettség 5, sertésorbáné 1, sertésvész 7 községgel kevesbedett. A állatállományt, a védekezés ezen betegség ellen nehezen foganatosítható, mert a gazdaközönség

a védőajtások iránt ellenszenvvel viseltetik, amelyek pedig majdnem teljes garanciát nyújtanak a bántalom ellenében. Ragados száj- és körömfájás, valamint az ivarszervi hólyagos kiütés és a juhhimlő a törvényhatóság területén nem fordult elő.

Közzadók.

Fodor Mihály pénzügyi tanácsos, h. pénzügyigazgató a vármegye területére vonatkozólag a közzadók állapotát ismertetvén, jelenti, hogy:

Egyenesadóban 1909. szeptember hónap befizettetett 511479 K. 1908. szeptember hónap befizettetett 410137.10 K. Az elmúlt hónapban több 101341.90 K. 1909. januártól szeptember végéig befizetett 6474135.17 K. Az elmúlt év hason időszakában befizettetett 6643404.62 K. Ez évben kevesebb 169269.45 K.

Hadmentességi díjban 1909. szeptember hónap befizettetett 14953.42 K. 1908. szeptember hónap befizettetett 14909.48 K. Az elmúlt hónapban több 43.94 K. 1909. januártól szeptember végéig befizetett 72444.63 K. Az elmúlt év hason időszakában befizettetett 56187.83 K. Ez évben több 15256.80 K.

Bélyeg- és jogilletékben 1909. szeptember hónap befizettetett 271152.90 K. 1908. szeptember hónap befizettetett 248266.60 K. Az elmúlt hónapban több 22856.30 K. 1909. januártól szeptember végéig befizetett 2367610.08 K. Az elmúlt év hason időszakában 2401946.48 K. Ez évben kevesebb 34336.40 K.

Fogyasztási és italadóban 1909. szeptember hónap befizettetett 105272.76 K. 1908. szeptember hónap befizettetett 104118.86 K. Az elmúlt hónapban kevesebb 1153.91 K. 1909. januártól szeptember végéig befizetett 959810.51 K. Az elmúlt év hason időszakában befizetett 961408.97 K. Ez évben kevesebb 1598.46 K.

Államéptészet.

Sztankovits György műszaki tanácsos jelentette, hogy a törvényhatósági közutak és az azokon levő műtárgyak állapota kielégítő és hogy az 1909. évi fentartási kavics szállítása folyamatban van. Vállalkozó a szerződésileg megállapított mintakövektől minőségileg eltérő kavicsot is szállított és kérte annak bizottsági átvételét, miután azonban ezen kavicsanyag szilárdsága és egyéb tulajdonságai ezideig még hivatalosan megállapítva nincsen, illetve erre vonatkozólag a vizsgálat jelenleg folyamatban van, ennél fogva ezen új kavicsanyag átvétele iránt a bizottsági javaslat csakis ezen vizsgálat után és annak kedvező eredménye esetén lesz megtehető.

Az állami beruházási hitel terhére engedélyezett utépítésekről számolt be részletes pontossággal.

Tanügy.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a topolyai ujonan szervezett állami polgári fiúiskolánál Szirtes Zsigmond okl. polgári iskolai tanítót egyelőre ideiglenes minőségben alkalmazta, továbbá, hogy Kula községben a folyó tanévtől kezdve egy r. kath. felekezeti jellegű polgári fiú- és leányiskola nyílt meg.

Jelentette továbbá, hogy a magyar nyelv sikeres tanításáért a báró Rudics-féle jutalmakból az 1907/8. tanévre Walter Róza palánkai r. kath. tanítónő 300 kor., Jocha István bácsufalvai róm. kath. tanító 200 kor., Flittner Dénes zsabylai r. kath. tanító 200 kor., Kukits Mihály bajmoki r. kath., Mohácsy Béla ujsziváci ev. ref., Csupits János pacséri

g. kel., Kuch János óverbászi ág. ev., Reiter István wekerlefalvai r. kath., Filipovits Lyubica martonosi g. kel., Gutsohn Dániel ujsóvéi ev. ref., Zsivojnovits Dusan péterrévei g. kel. és Matkovits Mihály béregi r. kath. népiskolai tanítók egyenkint 100—100 koronát kaptak.

A nem állami tanítók fizetésének az 1907. évi XXVII. t. c. értelmében való rendezése céljából az elmúlt hónapban 2744, eddigelé összesen 161623 korona államsegély folyósított.

H I R E K .

Budapesti levél.

Az egész világon a repülés érdeklő leginkább a nagyközönséget. Természetes, hogy Budapest lakossága, amely mindig a divat után indul, akár kalapról, akár Blériotról van szó, szinte falja a repülésről szóló híreket. Erről beszélnek a kávéházban osztás közben s az alsót ma már nemcsak gromobojjal és Fedák Sárival, hanem Blériot-val is játszó.

— Bemondom a tulletróát és a Blériot-ot — mondta a minap éjszaka egy kiváló író.
— Mi az a Blériot? — kérdi a kibic.
— Az, hogy ha elvesztem ezt a pártit, maga röpkölni fog.

A villamoson is a repülésről folyik a szóbeszéd és nem a löversenyéről, pedig most dühöng a gyepen a totalizátor.

— Van-e már jegye Blériot felszállásához? — kérdi egy ur a másiktól.

— Jegyet parancsol? — lép hozzá a kalauz.

— Igen, egy tíz koronás tribünjegyet.

— Mit?

— Pardon, a rákosi mezőre gondoltam.

— Szakaszigjegyet adjak? — kérdezi újra a kalauz.

— Nem, adjon egy nyolcas fölszálló jegyet.

— Talán átszállót tetszik érteni?

— Persze, egészen megzavar ez a Blériot.

A családi tűzhely sem ment a repülés bacillusától. A férj, aki tíz óra helyett hajnali négy órakor ment haza a kaszinóból, szorongó érzéssel lépte át a hálószoba küszöbét. Az asszony, aki pedig szelidlelkű teremtés volt, most hirtelen fölkapta a gyertyatartót s az urához dobta, amit még sohasem tett meg. Meg is bánta rögtön.

— Bocsáss meg, de olyant álmodtam.

— Mit?

— Láttam Blériot-ot repülni. Mint magyar honleányt nagyon elkeserített az a tudat, hogy nincs még magyar repülőgép, amely repülni is tud. Erre még félig álomban megkaptam a gyertyatartót, kineveztem monoplánnak és tapasztaltad, hogy *pompásan repült*.

A férj megvakarta saujgó homlokát, amelyet az a megtiszteltetés ért, hogy horzsolta az első magyar repülőgép.

És most áttérünk a politikára, amely nélkül, sajnos, semmiféle napi kérdést el nem lehet intézni. A repülés hatása itt is mutatkozik. A válságos helyzetről soha annyi *röpirat* nem jelent meg, mint most. A koalícióról is kiderült, hogy szappanbuborék volt, amelyet a kedvezőtlen bécsi szelek *fölröpítettek* és a szerencsétlen, jobb sorsra érdemes buborék

szétpattant, mint a *Republique* kormányozható léghajó. A koalíció is kormányozható volt egy ideig, mert volt kormánya. Először elvesztette egyik csavarát (a hátramozdítót), azután az egész kormány lebukott (illetőleg megbukott).

Még egy kávéházi történet, amely azt bizonyítja, hogy a kávét nem habbal, hanem monoplánnal isszák. Egy társaság pezsgőzik. Fizetésre kerül a sor. Az élelmes főpincér abban a hitben, hogy az urak eláztak, háromszoros számlát állított ki. A társaság mecenása azonban átlátott a szitán s mint jó humoru ember, ezzel a kérdéssel fordult a főpincérhez:

— Hányféle aeroplán van?

— Kétféle — felelte a frakkos fizető pincér, aki lelkes aviatikus.

— És pedig?

— Monoplán, biplán.

— Van egy harmadik is.

— ?

— *Triplán*, amint ezt a maga számoló-cédulája bizonyítja.

Mint jellemző dolgot, megírjuk az alábbi kis históriát, amelynek hitelességét akár közjegyzővel igazolhatjuk.

Egy szerencsétlen alperes ellen végrehajtást tüztek ki. Fűhöz-fához kapkodott, hogy pénzt szerezzen, de hiába. Végre elment a felperes ügyvédjéhez és könyörgött neki, hogy halassa el az árverést. A fiskális könyörtelen maradt.

— Mikor is lesz az árverés? — kérdezte a meggyötört embert.

— Október 17-én délután.

— Akkor elhalasztom.

— Köszönöm — hálálkodott a delikvens, de nem értem ezt a hirtelen fordulatot.

— Köszönje Blériotnak.

— Blériotnak?

— Neki, mert ő is október 17-én délután száll föl Budapestre s én is ott akarok lenni a Rákoson. **Révész Gyula.**

Kinevezés. A király Zsoldos Benő zombori törvényszéki jegyzőt, lapunk munkatársát, a székelyudvarhelyi járásbíróshoz albiróvá nevezte ki.

Kinevezés. Fernbach Károly főispán ifj. Heintz Kálmán jogszigorlót díjtalan közgazgatási gyakornokká nevezte ki és szolgálat-tételre a vármegye központjába rendelte be.

Kinevezés. A király Bodnár Géza zentai járásbíróshoz jegyzőt a perlaszi járásbíróshoz albiróvá nevezte ki.

Athelyezés. A király Denk Tivadar dunaszerdahelyi kir. járásbíró törvényszéki bírói minőségben a szabadkai kir. törvényszékhez helyezte át.

Kölcsonös áthelyezés. Dr. Franz Zoltán nagykátai és Zöld József Aladár ujdéki kir. járásbíróshoz albirák kölcsonösen áthelyeztettek.

Kitüntetett tanító. A magyar nyelv tanítása terén elért sikerért a báró Rudics-féle ösztöndíjból Mohácsi Béla, előbb az ujsziváci, jelenleg a zombori református elemi iskola tanítója, 100 koronás jutalomban részesült.

Bácsgyulafalva diszpolgárai. Bácsgyulafalva község diszpolgárává választotta Kossuth Ferenc kereskedelemügyi és Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert és az erről szóló diszoklevelet folyó hó 5-én egy népes küldöttség adta át a minisztereknek a képviselőházi társalgóban. A küldöttséget Fernbach Károly Bács-Bodrog vármegye és Zombor szab. kir. város főispánja vezette.

Vármegyei közgyűlés. Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottsága *Fernbach* Károly főispán elnöklésével ma tartotta meg harmadik rendes évnegyedes közgyűlését a bizottsági tagok igen élénk részvételével. A közgyűlés minden pártpolitikai vita nélkül teljesen rendben és csendben folyt le. A közgyűlés Szabolcs vármegye átiratát az önálló magyar bank felállítása, Abauj vármegye átiratát a kormányzó pártoknak egységes nemzeti program alapján leendő egyesítése, Aradmegye átiratát az osztrák-magyar bank által kért meghosszabbításnak megtagadása és az önálló magyar jegybank felállítása, Árva vármegye átiratát a készfizetések felvétele, Hajdu vármegye átiratát a szekularizáció keresztülvitele és Árva vármegye átiratát a lelkészek illetményeinek kiegészítése és korpótléka tárgyában az állandó választmány javaslatai alapján egyhangulag tudomásul vette.

Az üresedésben levő árvaszéki ülnöki állásra *Petrovits* Milivoj árvaszéki fogalmazót, ennek helyébe *Klemm* Gyula közig. gyakornokot egyhangulag választotta meg. — A közgyűlés többi tárgyairól legközelebb számolunk be.

Halálozás. Horváth József a zombori m. kir. adóhivatal főnöke agyszélhűdés következtében egy heti betegeskedés után ma hajnalban 4 órakor meghalt. A megboldogult derék, szorgalmas tisztviselő volt, aki nemcsak a tisztviselők és felettes hatóságának, de a nagyközönségnek is teljes rokonszenvét bírta. Temetése holnap délután lesz. Tisztviselőtársai emlékére gyászlapot adtak ki.

Felsőruhavarrási tanfolyam. A nőipariskola urhölgyek részére felsőruhavarrási tanfolyamot rendez. A kurzus 10 hétig tart. Beiratási díj 3 kor., tandíj 30 kor. A tanfolyamon hetenként három napon hétfőn, szerdán és pénteken mindenkor 3 órától 5 óráig lesz előadás a mértékvételről, szabásrajzolásról, kötény, egyszerű blúz, alj és pongyola, utcai és alkalmi ruha varrásról. Beiratkozni lehet a nőipariskolában Zrinyi-utca.

A titeli áthidalás ügye. A múlt hét végén Titelen járt Fehér Jenő mérnök, mint az államépítészeti hivatal kiküldötte, ki a hídfők helyét mérte ki, hogy a terveket sürgősen elkészítse. Az áthidalás ügyét a közös hadügyminiszter sürgeti s így van remény arra nézve, hogy ezen építkezés mielőbb megkezdődik.

A községi alkalmazottak mozgalmá. A topolyai járási segédjegyzők mozgalmat indítottak fizetésük rendezése végett s e mozgalomhoz való csatlakozásra felszólították a vármegye összes segédjegyzőit.

A tüdővész pusztítása. A belügyminiszter legújabb jelentése szerint a magyar birodalomban folyó évi április havában összesen 8127 egyén halt el gümőkórban. E számban Bács-Bodrog vármegye 86, Zombor 11, Baja 11, Szabadka 58, Ujvidék 23 halálessel szerepel.

Baja város közgyűlése. Baja város köztörvényhatósága kedden Ambrozovics Lajos főispán elnöklésével közgyűlést tartott. A napirend előtt a főispán meleg szavakban emlékezett meg Thaly Kálmán hazafias érzelmeiről és a közgyűlés elhatározta, hogy jegyzőkönyvileg fejezi ki részvétét az elhunyt hazafi halála fölött. A közgyűlés elhatározta továbbá, hogy a baja-báttaszéki áthidalás létesítése körül szerzett érdemek elismerésül Kossuth Ferenc, Ambrozovics főispán, Rajk Aladár országggyűlési képviselő és Lemberger Ármán érdemeit jegyzőkönyvben megörökíti.

Ügetőbál. A folyó hó 3-án megtartott ügetőverseny előestéjén az aranyifjúság a zombori troubadourokkal karöltve fényes táncmulatságot rendezett, amelyet Maximovits Szilárdné zongoraművésznő által adott hangverseny előzött meg. Örömmel számolunk be a mulatságról elsősorban azért, mert Maximovits művészi szép játékában gyönyörködhattunk, másodsorban és főként azért, mivel városunk intelligens közönségét ezuttal először láttuk vallás és nemzetiségi különbség nélkül fesztelen jó kedvben egy társaságban. Bár mindig úgy volna. A mulatság sikerét semmi sem bizonyítja jobban, minthogy a kora reggeli órákban is vidáman szölt a zene, s a párok a keringő bódító hangjai mellett áldoztak Terpsichore istenasszonynak. A jelen voltak névsorát sikerült nagyjából összeállítanunk, akik kimaradtak, a riporternak tulajdonítsák. Asszonyok: dr. Bruck Arminné, Sauer Sándorné, dr. Danninger Adámné, Gärtinger Pálné, dr. Frank Mihályné, dr. Simonovits Radivojné, dr. Donoszlovits Vilmosné, Falcione Nándorné, Fernbach Antalné, Vujits Péterné, Sztrilich Zsigáné, özv. Szemző Jánosné, Körmendy Imréné, Vukicsévits Katinka, dr. Halász Dávidné, Maximovits Szilárdné, Knézy Lehelné (Hódság), Veszelinovits Milorádné, Csavojác Jánosné, Salgó Lászlóné, Bruck Jenőné, Prodanovits Zsivkóné, Falcione Árpádné, Geyer Péterné, dr. Molnár Károlyné, Vojnits Istvánné, özv. Körmendy Gyuláné, Frusa Józsefné, Tomcsányi Aladárné, dr. Mayer Nándorné, Zsámbokréthy Dezsóné, Herczeg Sándorné, dr. Scheer Arminné, özv. Ruditsné, Fernbach Jánosné, Predragovits Szilárdné, Deutsch Izidorné, Ámann Ferencné, Strobl Györgyné, Herczenberger Matild, özv. Schiebné, Husvéth Istvánné, Bodi Mihályné, Marschan Illésné, gróf Bombellesné és nevelt leánya, Jovánovits Józsefné, Marschall Béláné, dr. Bruck Jenőné, Traub Józsefné, özv. Bittermann Gyuláné. Leányok: Törley Böske (Budapest), Szakáll Margit, Liphay Lollo (Budapest), Falcione Margit, Traub Margit, Husvéth Mariska, Predragovits Lincsi, Heinz Viki, Vojnits Ilonka, Dada Jovánka, Vuits Szmylyka, Pavlovits Jovánka, Letits Vidoszava, Jovánovits Leonka és Matild, Donoszlovits Erika, Klemm Maca, Willmann Paula és Ilonka, gróf Bombelles Piroksa, Sorak Melanie.

Felsőruha szabászati tanfolyam. A Bács-Bodrog megyei háziipari szövetség által fentartott nőipariskola 10 hétre tervezett felsőruha szabászati tanfolyamát folyó hó 10-én nyitja meg. A tanfolyamon részt vehet mindenki, aki a felsőruha készítése módját el akarja sajátítani. A kurzus kedden, csütörtökön és szombaton 6 órától 8 óráig tart. Tandíj nincs. Beiratási díj 3 korona. Felvilágosítást ad Lakner Emilia tanítónő a nőipariskola helyiségében Zrinyi-utca.

Talált tárgyak. A zombori rendőrkapitányság közli, hogy egy talált aranygyűrűt és egy csomó különféle ruhaneműt vett őrizet alá. Ezeket a tárgyakat az igazolt tulajdonos a kapitányságnál átveheti.

Blériot budapesti felszállása. Minden jel azt mutatja, hogy amint az egész kontinensen végigvonult a Blériot-láz, ettől Budapest és az ország sem kímélődik meg. Óriási az érdeklődés Blériot felszállása iránt. Széleskörű intézkedés történt a forgalom zavartalan lebonyolítására. A villamos társaságok valamennyi a rendes forgalomból elvonható és tartalék kocsiikat október 17-én félegy órakor megindítják a felszállás területére. Valamennyi kocsi jelezve van, hogy a kocsin „Blériot felszállásához” indul és pedig a város minden pontjáról. Több vidéki középiskola ifjúsága tanáraik vezetése alatt megy föl a gyönyörű látványosság megtekintésére. A rendezőség a középiskolák ifjúságának minél könnyebbé akarván tenni a produkció megtekintését: csoportos tanulójegyeket ad ki. Lapunk kiadóhivatala a tüdőbetegek javára rendezendő felszállás érdekében bejelentő városunkból és a vidékről Budapestre fölutazni óhajtokat. De lehet közvetlenül írni a József kir. herceg Szanatorium Egyesületnek Budapest (VII., Akácfa-utca 30.).

Fehérnemű varrási tanfolyam. A Bács-Bodrog megyei háziipari szövetség által fentartott nőipariskola október 10-ével fehérnemű varró tanfolyamot nyit. A kurzus felöleli a fehérnemű szabást, varrást, mértékvételt, gépkezelést, szegélyvarrást, ágyneműek készítését, női és férfineműek, valamint a gyermek-kelengye készítését. A tanfolyam 10 hétig tart és pedig heti 6 órán, mindenkor kedden, csütörtökön és szombaton délután 3 órától 5-ig. Tandíj nincs, csupán 3 korona beiratási díjat kell fizetni. Beiratkozni lehet a nőipariskola helyiségében, Zrinyi-utca.

Elvi döntés. Felmerült esetből kifolyólag körrendeletben értesítette a földmívelésügyi miniszter a törvényhatóságokat, hogy a használatban levő, valamint a már felhagyott dögtereket legeltetésre, valamint ezek növénytermését akár friss, akár pedig száraz állapotban almozásra és takarmányozásra használni tilos és hogy a felhagyott dögterek területe csakis befásítás útján hasznosítható.

Korcsmai virtuskodás. Hercegszántóról írják: Valkó Tamás betért a nagykorcsmába, hogy megigye egy itóka borocskát. Szándékát azonban nem igen tudta keresztül vinni. Alig ült le a lócára, nyomban ott termett Bozsits Marin és négy társa és se szó, se beszéd, egyszerűen rárohantak és addig ütötték, amíg csak mozgott. Valkó támadóit feljelentette a bajai bíróságnál.

Tanárkongresszus Budapest. Az Országos Középiskolai Tanári Kongresszus végrehajtó-bizottsága a napokban Budapesten ülést tartott, amelyet azért hívta össze, hogy a státuszrendezésre nézve legközelebb esedékesé váló intézkedések ügyében állást foglaljon. Sérti a tanárokat, hogy a folyó évben az egész létszámnak csupán három százaléka részesül fizetésjavításban, míg más tisztviselők fizetését egyszerre rendezték. Azok a hírek pedig, amelyek az 1910. évi költségvetés előirányzatáról elterjedtek, nagyon alkalmasak arra, hogy a tanári közvéleményt végkép elkekerítsék. A riasztó hírek arra indították a kongresszus végrehajtó-bizottságának elnökségét, hogy a bizottságot a teendő lépésekre vonatkozólag meghallgassa. Az ülésen izgatott felszólalások hangzottak el, amelyek arról tanuskodnak, hogy a tanári rend nyugalmának helyreállítása érdekében sürgős intézkedések szükségesek. A bizottság úgy találja, hogy a tanárság eddigi méltóságos magatartását a minisztérium nem honorálja és szakszerű számokkal és konkrét adatokon alapuló felterjesztéseire tagadólag válaszol, amiért is egy 1908. december 30-iki határozat értelmében november 20-ára és 21-ére Budapestre új kongresszus összehívását határozták el. E kongresszuson a végrehajtó-bizottság be fog számolni eddigi lépéseiről és azután lemond. Ugyancsak e kongresszus napirendjére kerül midazoknak a visszasságoknak a megbeszélése, amelyeket a tanárság a legutolsó kongresszus óta tapasztalt, amilyenek a sérelmes kinevezések és áthelyezések, a szakszerűség hiánya a középiskolai ügyosztályban. A felszólalók hangsúlyozták, hogy a tanárság resteli azokat a reáerőszakolt, szünni nem akaró mozgalmakat, amelyeket a nagyközönség tájékoztatlanabb része úgy magyarázhat, hogy a tanárság elégedetlen, békétlen elem, pedig mind az a sok gyűlés, memorandum és kongresszus egyebet sem óhajt, minthogy a gimnáziumi, reál- és felsőleányiskolai tanárság épen olyan elbánásban részesüljön, mint amilyen a többi minisztériumok részesítik az aljuk tartozó tisztviselői ágazatokat.

A szabadkai gyilkosság. Szabadkáról jelentik, hogy a Haverda-ügyben az ügyészi vádiratra beadott kifogásokat október 12-én fogja tárgyalni a törvényszék vádtanácsa s csak ezután lehet szó a főtárgyalás napjának kitűzéséről. Salánky József törvényszéki bíró, az esküdtszék elnöke egy újságíró előtt kijelentette, hogy ha a vádtanács a vádat valamennyi terhelttel szemben főtartja, a tárgyalás november 1-én kezdődik. Ekkor, jöllehet ünnepnap lesz, kisorsolják az esküdteket s az érdemleges tárgyalás november 2-án kezdődik.

Gondnokság. Az ujvidéki kir. törvényt Sztepanov Emil titeli g. kel. szerb lelkész gondnokság alá helyezte.

Sikkasztó ékszerészegéd.

Vörös Imre bajai ékszerészegéd egy egész esomó embertől összeszedett mindenféle javításra szoruló értéktárgyat és mikor már az eredménytel meglegedett, felszedte a sátorfáját és megszökött. A csendőrség nyomozza.

Békülés a kórházban. Megható jelenet játszódott le Szabadkán a Mária-Valéria kórház egyik orvosszagu betegszobájában. Itt feküdt Milánkovics Lajos munkásember, akit a felesége féltékenységből vitriollal öntött le. A szerencsétlen ember négy hétig feküdt kínos kórágán. A maró folyadék szörnyen összeégette arcát és sokáig nem is bíztak az orvosok felépülésében. Milánkovics lassankint jobban lett. Arca ugyan még most is kötésekbe van pólálva, de eszmélete már teljesen tiszta. A nagy fájdalmak bocsánatra enyhítették lelkét és az összeégetett, megcsufított súlyos beteg ember a feleségét kívánta látni. Milánkovicsné remegve lépett az urának a betegágya mellé. Nehéz zokogás fojtogatta, amikor meglátta férjének eltorzított, bepólyált arcát. Milánkovics a meghatottságtól remegő hangon mondta a síró asszonynak, hogy megbocsát neki, vitesse haza. A boldog Milánkovicsné, aki nem is merte remélni, hogy férje megbocsátja majd irtózatossá cselekedetét, örömtől ragyogó arccal kérte a főorvost, hogy engedje meg neki férje hazaszállítását. Miután az orvosok véleménye szerint az otthon és felesége ápolása csak siettetik a beteg meggyógyulását, megengedték a beteg hazaszállítását.

Művészet — Irodalom.

Az Igazság Könyvtára című vállalat, amelyet Pataj Sándor, a radikális Igazság szerkesztője ad ki, két érdekes munkát adott ki egyszerre. Az egyik kötete Thót László tanulmánya az „Istenitéletekről”, ára 1 kor. 20 fillér, a másik Olivecrona híres svéd munkája a „Halálbüntetés”, amelyet dr. Thót László fordított svédből és Pataj Sándornak ajánlott. E munka ára 2 korona. Kaphatók az Igazság kiadóhivatalában Teréz-körut 6. és a Grill (Benkő Gyula-féle) udvari könyvkereskedésben, Dorottya-utca 2.

A „Vasárnapi Ujság” október 3-iki száma 31 képpel s változatos tartalommal jelent meg. Közli Thaly Kálmán arcképét, képeket a most felavatott péceli Kossuthszoborról és az ünnepélyről, Cooknak, a híres sarki utazónak az éjszaki sarkról és vidékéről fölvetett fényképeit, melyeket a Peary által kétségbevont elsősegét bizonyítja a sark fölfedezésében, továbbá képeket a gödöllői művésztalponnak a Nemzeti Szalonban rendezett kiállításáról, a szerencsétlenül járt francia kormányozható léghajóról: a „Republique”-ról, Schöfl Ágostonnak, az ép száz évvel ezelőtt született világhírű, egykor nagy híru magyar festőművész önarcképét, Pataky László rajzát, stb. Az olvasni valók közt a képekre vonatkozó közleményeken kívül költeményeket közöl Szabolcska Mihálytól és Kosztolányi Dezsőtől, eredeti regényt Mikszáth Kálmántól, „A tengerentuli menyasszony” c. francia regényt, elbeszélést Szabonyi Józseftől, tárcacikket a hétről s a rendes heti rovatokat: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 4 korona, a „Világkrónika”-val együtt 4 kor. 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

Kiadó ház.

**A Széchényi-körut
16. sz. ház 1909.
évi november hó
1-től kiadó.**

3933/1909. szám.

Pályázati hirdetés.

Zsabya községben lemondás folytán üresedésbe jött lovasrendőri állásra pályázatot hirdetünk.

Az állás javadalmazása a községi közpénztárból havi utólagos részletekben felveendő évi 600 korona készpénz és 240 korona lótarási átalány.

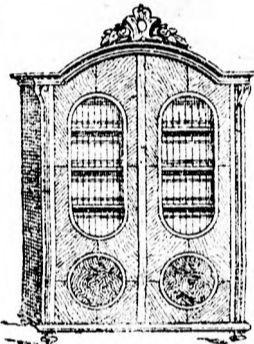
Ezen állást elnyerni óhajtok kellően felszerelt pályázati kérvényüket **folyó évi október hó 20-ig** a községi előljáróságnál nyujtsák be.

Zsabya, 1909. október hó 1.

2-2

Zsabya község előljárósága.

!! ÉRTESÍTÉS. !!

Van szerencsém a helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozni, hogy a Zomborban fenálló és jó hírnévnek örvendő

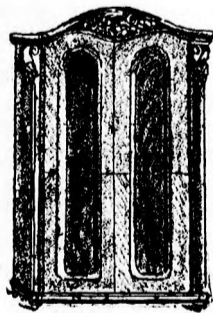
asztalos műhelyt

férjem elhalálózása folytán továbbra is

Gräber Mihály

o név alatt vezetem. o

Kérem a nagyérdemű közönséget, hogy engem bizalmukkal és megrendelésükkel megtisztelni sziveskedjenek. Főtörekvésem oda fog irányulni, hogy az előlegezett bizalmat teljesen ki is érdemeljem.

Abban a reményben, hogy azt a bizalmat, amelyet megboldogult férjem iránt a n. é. közönség tanúsított, tőlem sem fogja megvonni, maradok

231-4-1

Zombor, 1909. szeptember 15.

4-4

kiváló tisztelettel

özy. Gräber Mihályné.

Aki legjobban szerkesztett, .:

teljesen függet-

len nagy napilapot jártni óhajt,

:: fizesse elő ::

Az Ujság-ot!

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre . . . K 28.—

Félévre . . . „ 14.—

Negyedévre . „ 7.—

Egy hónapra . „ 2.20

AZ UJSÁG terjedelme rendszeren 28—32—36 oldal. Vasárnap és ünnepnapokon **60—100** oldal.

MEGRENDELÉSI CIM:

AZ UJSÁG kiadóhivatala

BUDAPEST, VII. ker., Rákóczi-ut 54-ik szám.

1743. szám. 1909.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori kir. járásbíró 1909. évi Sp. I. 147. számú végzése következtében dr. Mikosevits Kanut zombori ügyvéd által képviselt Martonosi takarékpénztár és hitelszövetkezet javára 450 kor. s járulékaik erejéig 1909. évi június hó 19-én fogantatott kielégítési végrehajtás útján felül foglalt és 1049 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: butorok nyíl város árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járás bíróság 1909. évi V. 1099/2. sz. végzése folytán 450 korona tökéletesítés, ennek 1906. évi november hó 4-ik napjától járó 8% kamatai és eddig összesen 123 kor. 28 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Zomborban Koltáry-utca 23. sz. leendő eszközésére 1909. évi október hó 23-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Zombor, 1909. évi október hó 3-án.

Styrum Mór,
kir. bir. végrehajtó.

SCHMIDT FÜLÖP

butor- és műasztalos
ZOMBORBAN.

Alulírott tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy Zomborban, Apolló-utca 1. sz. a. fenálló

:: asztalos ::**műhelyemet**

megnagyobbítottam és azt villanyerőre berendeztem.

Elvállalok saját rajzaim vagy a megrendelő rajzminta után a legkényesebb és a legizlésesebb, nemkülönben szakmámba vágó összes munkák készítését is a legolcsóbb árak mellett.

Kérem a nagyérdemű közönség szives támogatását, maradok

12-1

kiváló tisztelettel

Schmidt Fülöp,
műasztalos.

FENYVESI SAROLTA

Bajáról rövid időre Zomborba helyezi át

fűzőkészítő műhelyét.

Elvállal bármiféle fűző készítését. Megrendeléseket október 5-től személyesen vesz fel a Kossuth Lajos-utcában levő üzlethelyiségben. (Falcone-ház, gyógyszerár mellett.)

Állandó raktár kész saját készítményű fűzőkben.

Kérem a tisztelt hölgyközönséget saját érdekében a rendelvényeket minél hamarabb feladni, minthogy rövid ideig tartózkodom ott.

3-2

Tisztelettel
Fenyvesi Sári.

2329. szám. 1909.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori kir. törvényszék 1907. évi 11425. számú végzése következtében dr. Pastrovits János zombori ügyvéd által képviselt Zombori keresk. és iparbank javára 750 kor. s járulékaik erejéig 1907. évi október hó 28-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3600 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: nyomda gépek nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járás-bíróság 1909. évi V. 311/4. sz. végzése folytán eddig összesen 204 korona 94 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Zomborban Bajai-ut 11. sz. leendő eszközésére 1909. évi október hó 18-ik napjának délutáni 4 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Zombor, 1909. évi szeptember hó 29-én.

Styrum Mór,
kir. bir. végrehajtó.

Zománc-fényes

10-5

GALLÉR

ÉS

KÉZELŐ**TISZTÍTÁS****HUSVÉTH**

kelmefestő és vegytisztító

!! INTÉZETÉBEN. !!**ZONGORAOKTATÁS.**

Egy magasabb képesítéssel bíró
uri nő, ki a zongoratanítás
terén eddig is már szép siker
... 3-3 reket ért el, ...

zongoraoktatást

ad kezdőknek és haladóknak.

— Bővebb értesítés nyerhető:

Sándor Béla-utca 19. szám alatt.

Ne vásároljon

ZONGORÁT

vagy

PIÁNINÓT,

mielőtt meg nem tekintené

RAAB KÁROLY - hangszerésznek nagy - **ZOMBORBAN.**
- zongora-raktárát -

Nagy raktár STINGL TESTVÉREK, KOCH és KORZELT, LAUBERGER és GLOSS és LUNCZ-féle világhírű zongoragyárosoknak zongorái és piáninói.

- Zongorajavitást és hangolást elfogadok. -

Külön zongora-raktár és kölcsönző intézet Orgona-utca 12. sz. alatt.

HUNGÁRIA-FÜRDŐ.Bérlő: **Sárközi Béla.****GŐZFÜRDŐ:**

URAKNAK: naponta reggel 5-től d. u. 1-ig, szombaton egész nap.

HÖLGYEKNEK: hétfőn, szerdán, pénteken mindig délután 1/2, 2 órától 6-ig.

Kitűnő masször és elsőrendű tyuk-szemvágó a fürdőben.

A kádfürdőket hölgyek és urak mindennap, vasárnap délután kivételével használhatják.

A meleg vízmedence naponta kétszer kimosva és állandóan
:: :: friss viz. :: ::

52-7

A Flórián-utca 10. sz. egyemeletes ház egészben vagy részekben kiadó esetleg eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 44

KEIL-LAKK

legkitűnőbb mázoló-szer puha padló számára.

Keil-féle fehér glazur fénymáz mosdók számára 90 fil.

Keil-féle viasz-kenőcs kemény padló számára.

Keil-féle arany-fénymáz képkereteknek 40 fil.

Keil-féle padlófénymáz 90 fil.

Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Keil-féle legfinomabb cipőcerém 30 fil.

Mindenkor kaphatók:

8-7

Weidinger S. és Zs. cégnél Zomborban.HÓDSÁG: Rausch Ede. || SZABADKA: Wachsmann Jenő és Tsa.
KULA: Récei Miksa. || TITEL: Nonnenmacher Endre.Alig használt,
-- teljesen új --**szobabutor**
azonnal eladó.

Bővebbet:

Dob-utca 7.|| Három darab első
:: minőségű²⁻¹ :: ||**harisnyakötőgép**|| eladó. Bővebbet Zom-
borban, Rókus-utca 27. ||**RITKA ALKALOM OLCSÓ ÉS JÓ BUTOR BEVÁSÁRLÁSÁRA!!****A ZOMBORI IPAROSOK****ÁRUCSARNOKÁNAK**butorkészlete a tagoknak egy alkalmi beszerzése következtében oly nagy mértékben gyarapodott, hogy **választék, jó minőség és versenyképes olcsó ár** tekintetében minden igényt ki tud elégíteni.Aki tehát jól és olcsón óhajt butort vásárolni, a saját érdekét szolgálja, ha a **környék eme legnagyobb áruházát** mielőbb megtekinti.Ugyanott elsőrangú
!! kárpitosműhely. !!

10-7

•• Eladások havi részletekre is! ••